

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

**Dějepisná olympiáda
49. ročník, 2019/2020
Školní kolo – zadání I. kategorie**

přidělené soutěžní číslo	body celkem

Jméno a příjmení:

Tematické zaměření ročníku: „**Dlouhé století se loučí (1880 – 1920)**“.

Důležité upozornění – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **65 bodů**.
(Adresy vyplňte až po ukončení soutěžního kola, zejm. u prací postupujících do vyššího kola.)

Úkol č. 1

Přijmi pozvání na procházku po období vrcholícího 19. století a prvních dvou desetiletích 20. století. Nejprve rozhodni, zda bylo na přelomu 19. a 20. století možné

... použít očkovací sérum proti vzteklině	ANO – NE
... jako žena v Rakousku-Uhersku volit	ANO - NE
... slyšet přímý rozhlasový přenos	ANO – NE
... cvičit v Sokole	ANO – NE
... vidět ve městech secesní stavby	ANO – NE
... projet se v našich zemích autem s benzínovým motorem	ANO – NE
... vidět v biografu ozvučený film	ANO – NE
... studovat na české vysoké škole	ANO – NE

8	
---	--

Úkol č. 2

Koncem 19. století dochází k velkému rozvoji vědy a techniky, který byl důležitý pro rozvoj průmyslu. S technickými vymoženostmi se jejich tvůrci mohli pochlubit na různých výstavách. V Čechách to byla v roce 1891 Všeobecná (Jubilejní) zemská výstava.

Ve kterém městě se tato výstava konala? _____

Jak se nazývá světelný technický div, který byl na výstavě předveden? Dobový obrázek napoví...

2	
---	--

Úkol č. 3

Mnozí tehdejší umělci přicházeli z 19. století, ale jejich tvorba pokračovala i ve století následujícím. V každé z vět se skrývá příjmení takového českého umělce. Příjmení najdi a vypiš ho.

Jemu chalupu raději neprodávej! - _____

Označení stavby a lešení bychom měli zvládnout do pondělí. - _____

Nezávislá dekadentní malířka byla postavena před soud. - _____

3	
---	--

Úkol č. 4

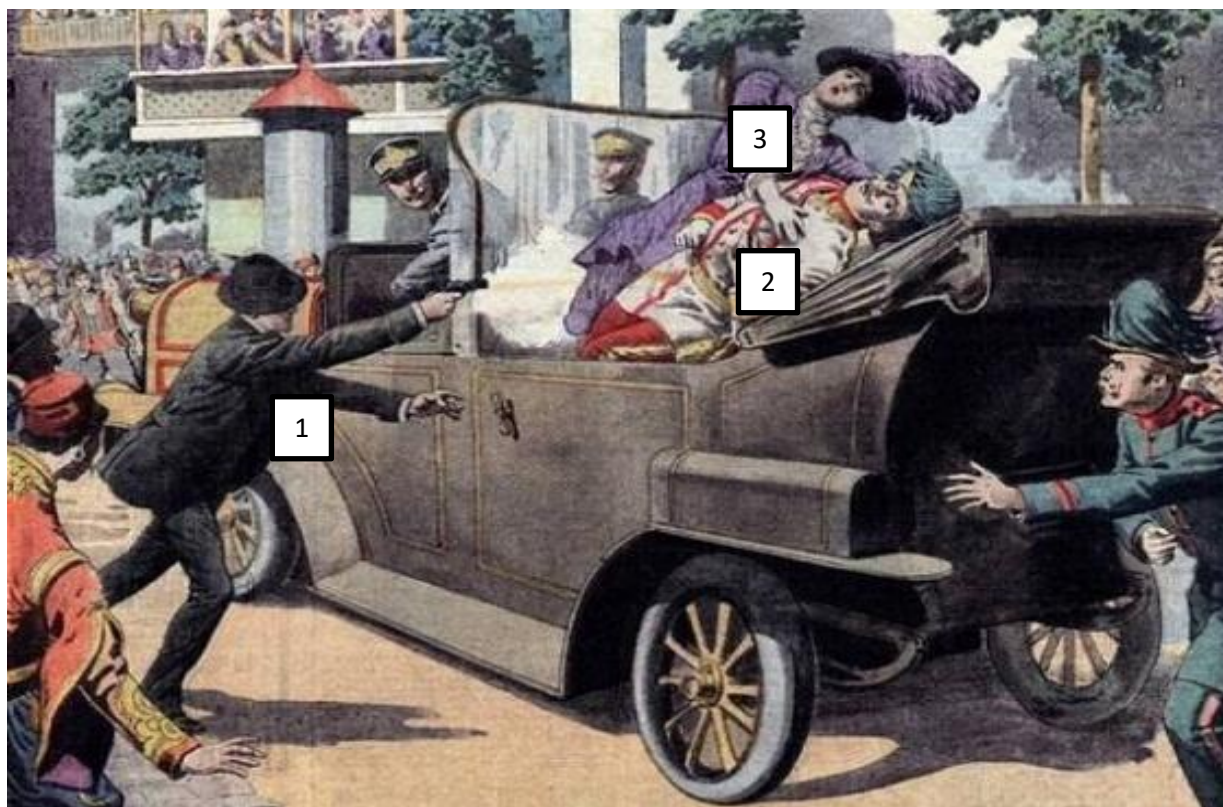
Již koncem 19. století se zhoršily poměry mezi evropskými státy, a tak byla postupně uzavřena dvě uskupení – Trojspolek a Trojdohoda. K charakteristikám doplň názvy států, které se jich účastnily:

1. _____ - „dílna světa“, která postupně ztrácela výsadní postavení světové průmyslové jedničky,
2. _____ - po jeho sjednocení zažíval tento stát hospodářský vzestup, i když měl velmi málo kolonií,
3. _____ - stát, který před válkou uzavřel smlouvu s Německem a Rakouskem-Uherskem, ale později vstoupil do války na straně opačné,
4. _____ - zaostalý stát s převažujícím zemědělstvím, i když zde po zrušení nevolnictví postupně docházelo k rozvoji průmyslu,
5. _____ - jeho hlavní město bylo centrem světového umění a kultury,
6. _____ - soupeřil s Ruskem o vliv na Balkáně a roku 1908 připojil Bosnu a Hercegovinu.

6	
---	--

Úkol č. 5

Druhé desetiletí 20. století velmi zásadním způsobem ovlivnila událost, kterou můžeš vidět na obrázku níže. Prohlédni si ho a poté odpověz na otázky, které se ho týkají:

Ve kterém městě došlo k události na obrázku? _____

Kdy se tato událost odehrála? (Uveď přesné datum.) _____

Napiš jména zúčastněných osob: (Osoby jsou na obrázku označeny čísly.)

1 _____ (jméno i příjmení)

2 _____

3 _____

5	
---	--

Úkol č. 6

K situaci v průběhu 1. světové války se vyjádřil také ve své knize Světová revoluce T. G. Masaryk. Přečti si úryvek a rozhodni, zda lze z něho jednotlivá tvrzení pod textem vyvodit.

Konečně se pokoušelo Rakousko-Uhersko o mírové jednání ještě před počátkem roku 1918. Vyjednával Lammasch s profesorem Herronem, a také císař Karel zaslal prostřednictvím španělského krále dopis prezidentu Wilsonovi...Dívám se na rakouskou mírovou akci takto: Spojenci pomýšleli od samého počátku války na to, že by se Rakousko-Uhersko dalo odpoutat od Německa; byli by udělali s Rakouskem mír, s Německem však by byli bojovali dál až k úplné porážce. To jsem hned v zimě 1914 dovozoval z uvedených zpráv z Londýna, a potvrzoval mi to všude oficiální názor na Rakousko. V tom smysle pracovala rakouská propaganda: Rakousko jde s Německem z donucení, je vlastně proti Německu. Karel sám tak mluvil výslovně. Po smrti Františka Josefa měl Karel ve Francii i Anglii silnější pozici tím, že nebyl odpověden za válku; vyslovoval stále ochotu k míru a tím si získával u Spojenců sympathie.

1. Spojenci usilovali od počátku války o co nejrychlejší uzavření míru s Rakouskem-Uherskem a Německem. ANO / NE
2. Pokus císaře Karla o uzavření míru se Spojenci počátkem roku 1918 nebyl první mírovou snahou tohoto mocnáře. ANO / NE
3. Ochota Spojenců k mírovému jednání s Rakouskem-Uherskem byla znát již od prvního roku války. ANO / NE
4. Císař Karel I. zamýšlel přejít na stranu Spojenců a postavit se proti Německu. ANO / NE
5. Masaryk pobýval v zimě 1914 v Londýně. ANO / NE

5	
---	--

Úkol č. 7

Mnozí vojáci na frontě si psali zápisky. Jedním z nich byl Jindřich Janáček, Přečti si krátký úryvek a vyber správné odpovědi na otázky pod textem.

17. června, sobota: Ležíme od noci v dolíku, nevíme, co dělat, jsme mezi naší a ruskou frontou, této dost blízounko. Čekáme, až se setmí, až půjdeme zpět. Kdyby byla voda. Jinak hlad nemám. V noci jsme se šťastně dostali do našich zákopů. Pane, dej už mír.

1. Jindřich Janáček bojoval

- a) na východní frontě
- b) na jižní frontě
- c) na západní frontě
- d) na severní frontě

2. Bojoval na straně

- a) Ruska
- b) Rakouska-Uherska
- c) Francie
- d) Itálie

2	
---	--

Úkol č. 8

První světové válce se věnovala i umělecká literatura a byla napsána také celá řada autobiografických knih. Přečti si pozorně úryvek ze začátku jedné z nich. Poté rozhodni, která slova patří na vynechaná místa, a doplň je ve správných tvarech. Vybírej z nápovědy pod textem. (K vynechávkám označeným stejným číslem patří stejné slovo, ale může být použito v jiném tvaru).

Tak nám zabili _____ (1), „řekla posluhovačka panu _____ (2), který opustiv před léty vojenskou službu, když byl definitivně prohlášen vojenskou lékařskou komisí za blba, živil se prodejem psů, ošklivých nečistokrevných oblud, kterým padělal rodokmeny.

Kromě tohoto zaměstnání byl stížen revmatismem a mazal si právě kolena opodeldokem.

„Kerýho _____ (1), paní Müllerová?“ otázal se _____ (2), nepřestávaje si masírovat kolena, „já znám dva _____ (1). Jednoho, ten je sluhou u drogisty Průši a vypil mu tam jednou omylem láhev nějakého mazání na vlasy, a potom znám ještě _____ (1) Kokošku, co sbírá ty psí hovínka. Vobou není žádná škoda.“

„Ale, milostpane, pana arcivévodu _____ (1), toho z _____ (3), toho tlustýho, nábožnýho.“

Nápověda: František, Švejek, Josef, Ferdinand, císařpán, Křivoklát, Vídeň, Konopiště, Praha, Karlštejn

3	
---	--

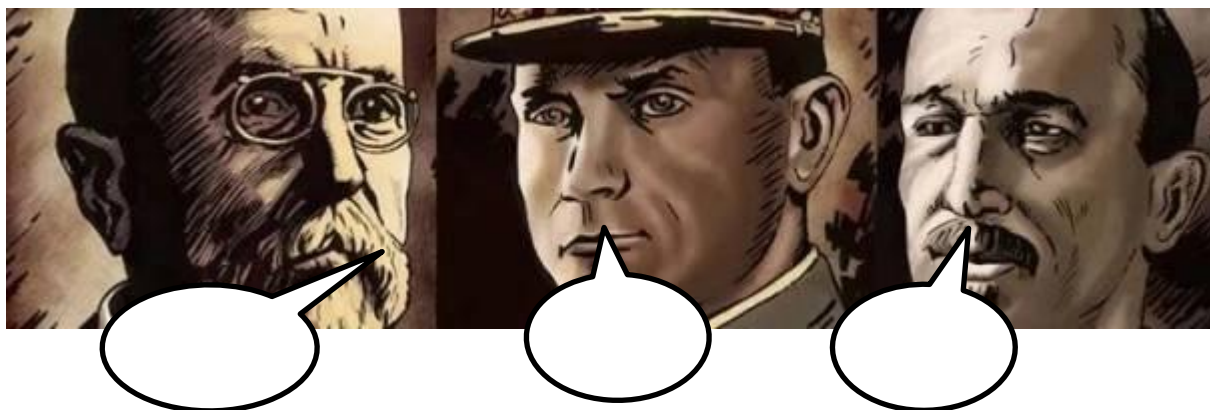
Úkol č. 9

Následující tři osobnosti, které se zapojily do protirakouského odboje, snad ani nemusíme představovat. Přečti si, co tyto osobnosti o sobě mohly říci, doplň jejich celá jména a do bublin k obrázkům připiš písmeno označující jejich výpověď.

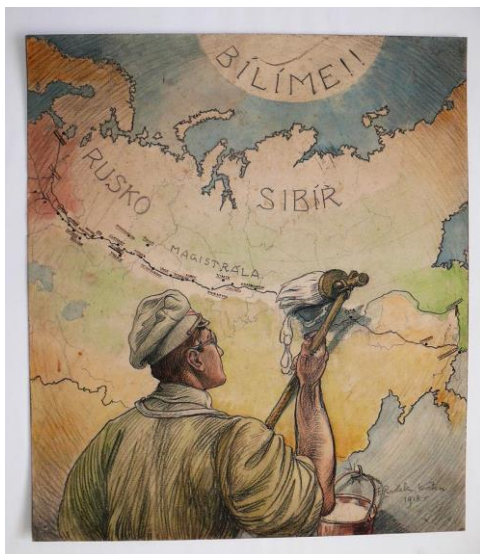
A: Patřím ke slovenským astronomům a průkopníkům letectví.... A mimochodem, znáte nějakou mou fotografii s odkrytou hlavou? Jsem_____.

B: Měl jsem tu čest účastnit se za nově vzniklé Československo versailleské konference. Jsem_____.

C: Svou nejvýznamnější funkci snad ani nemusím jmenovat... Dosáhl jsem jí až v 68 letech a byl jsem do ní zvolen celkem čtyřikrát. Jsem_____.

Úkol č. 10

Představ si, že jsi kurátorem výstavy vztahující se k působení československých legionářů v Rusku. Na výstavě se má objevit obraz Františka Parolka z roku 1918 a tvým úkolem je napsat titulky. Z nabídky vyber dva titulky, které jsou pravdivé a k tématu obrázku se nejvíce hodí.

- A. boj čs. legií proti bolševikům (komunistům)
- B. stavba transsibiřské magistrály čs. legionáři
- C. vítězství čs. legionářů v Rusku
- D. čs. legionáři bojují u Zborova
- E. přesun čs. legií z Ruska přes transsibiřskou magistrálu

Vhodné titulky: ____ a ____

2	
---	--

Úkol č. 11

Rozumíš pojmům, se kterými se v dějepise setkáváš? Někdy je třeba použít při popisu historických událostí odborný termín, často cizího původu. Dokážeš takové (jednoslovné) pojmy doplnit k jednotlivým významům?

násilně připojit - _____

seskupení, uskupení, spojení - _____

povolávat k válečné vojenské službě - _____

válečné náhrady - _____

4	
---	--

Úkol č. 12

Na obrázku jsou čeští a slovenští politici,

kteří se zasloužili o vyhlášení Československé republiky. Jak bývají označováni?

1	
---	--

Úkol č. 13

Součástí kterých států se staly po první světové válce jednotlivé části Rakouska-Uherska? Prohlédni si mapku a k číslům pod ní doplň názvy států.

1 _____

4 _____

2 _____

5 _____

3 _____

6 _____

6	
---	--

Úkol č. 14

Válka končí a z popela povstává nová republika. Je třeba vyhlásit, vyjednat a uzákonit řadu věcí. Z nabídky vyber tři tvrzení, která jsou pravdivá.

- A. Vyhlášení samostatného Československa se na Václavském náměstí účastnil také Tomáš Garrigue Masaryk.
- B. Československá hymna se skládala ze dvou částí – české a slovenské.
- C. Aby nedošlo k odtržení Sudet, obsadila toto území československá armáda a pokus o odtržení zmařila.
- D. Na prezidentské standartě bylo napsáno „Pravda a láska vítězí“.
- E. Byla zavedena nová měna – koruna česká.
- F. Naším nejdůležitějším spojencem byla Francie.

Pravdivá tvrzení: __, __, __

3	
---	--

Úkol č. 15

A ještě jednou nově vzniklá republika. Doplň následující text:

Vznik samostatného československého státu si připomínáme státním svátkem, který slavíme dne _____ . ČSR se stala demokratickým státem, což bylo zaneseno do základního zákona státu, který se nazývá _____. Tímto dokumentem byla moc v ČSR rozdělena na moc _____, _____ a _____.

5	
---	--

Úkol č. 16

Brzy po válce byl vydán dokument, v jehož Článku 10 se píše:

Členové (...) se zavazují, že budou šetřiti a hájiti nynější územní celistvost a politické nezávislosti všech členů (...) proti každému vnějšímu útoku. Při útoku, hrozbě neb nebezpečí útoku navrhne Rada prostředky, jak zabezpečiti provedení tohoto závazku.

Rozhodni, do kterého dokumentu tento text patřil:

- a) Ústava Československé republiky
- b) Pakt Společnosti národů
- c) Versailleská smlouva

1	
---	--

Úkol č. 17

A na závěr trochu „přírodopisu“. Velký znak Československé republiky obsahoval obrazy tří zvířat. Napiš, o která zvířata se jedná: _____, _____, _____

3	
---	--

Naše procházka po víc jak 100 let starých dějinách naší země končí. Teď už je jen na tobě, zda budeš chtít třeba od svých rodičů, prarodičů či jiných příbuzných nebo z deníků zjistit, jak se tehdy žilo tvým předkům. A věř, že to může být dobrodružná cesta a můžeš se dozvědět věci, o kterých ani netušíš.

Celkový počet bodů:

65	
----	--

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Dějepisná olympiáda
49. ročník, 2019/2020
Školní kolo – řešení I. kategorie

Úkol č.	Řešení	Počet bodů
1.	ano, ne, ne, ano, ano, ano, ne, ano	8
2.	Praha, Křižíkova fontána	2
3.	Mucha (JeMU CHAlupu raději neprodávej!) Aleš (Označení stavby A LEŠení bychom měli zvládnout do pondělí.) Sládek (NezáviSLÁ DEKadentní malířka byla postavena před soud.)	3
4.	1. Velká Británie, 2. Německo, 3. Itálie, 4. Rusko, 5. Francie, 6. Rakousko-Uhersko	6
5.	Sarajevo, 28. 6. 1914, 1 - Gavrilo Princip; 2 - František Ferdinand d'Este, 3 - Žofie Chotková	5
6.	1. ne, 2. ano, 3. ano, 4. ne, 5. ne	5
7.	1 a), 2 b)	2
8.	„Tak nám zabili <u>Ferdinanda</u> ,“ řekla posluhovačka panu <u>Švejkovi</u> , který opustiv před léty vojenskou službu, když byl definitivně prohlášen vojenskou lékařskou komisí za blba, živil se prodejem psů, ošklivých nečistokrevných oblud, kterým padělal rodokmeny. Kromě tohoto zaměstnání byl stížen revmatismem a mazal si právě kolena opodeldokem. „Kerýho <u>Ferdinanda</u> , paní Müllerová?“ otázal se <u>Švejk</u> , nepřestávaje si masírovat kolena, „já znám dva <u>Ferdinandy</u> . Jednoho, ten je sluhou u drogisty Průši a vypil mu tam jednou omylem láhev nějakého mazání na vlasy, a potom znám ještě <u>Ferdinanda</u> Kokošku, co sbírá ty psí hovínka. Vobou není žádná škoda.“ „Ale, milostpane, pana arcivévodu <u>Ferdinanda</u> , toho z <u>Konopiště</u> , toho tlustýho, nábožnýho.“ <u>3 body</u> (1 bod za bezchybné doplnění všech tvarů jména Ferdinand, 1 bod za bezchybné doplnění obou tvarů jména Švejk, 1 bod za Konopiště)	3
9.	Milan Rastislav Štefánik, Edvard Beneš, Tomáš Garrigue Masaryk, C, A, B	6
10.	A, E	2
11.	anektovat, koalice, mobilizovat, reparační	4

12.	muži 28. října	1
13.	1 – Polsko; 2 – Rumunsko; 3 – Rakousko; 4 – Maďarsko; 5 – ČSR; 6 - Království Srbů, Chorvatů a Slovinců/Jugoslávie	6
14.	B, C, F	3
15.	28. 10.; ústava; zákonodárnou, výkonnou a soudní (lze napsat v jakémkoli pořadí)	5
16.	b	1
17.	lev, orlice, medvěd (lze napsat v jakémkoli pořadí)	3

Maximální počet bodů:

65 bodů

Zdroje textů:

Úkol č. 6:

MASARYK, T. G. *Světová revoluce. Za války a ve válce 1914-1918*. Praha: Čin a Orbis. 1933. s. 109-110.

Úkol č. 7:

ČAPKA, F. a kol. *Dějepis. Novověk*. Brno: Nová škola, s. r. o. 2016. s. 106. ISBN 978-80-7289-813-8.

Úkol č. 8:

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války/Zasáhnutí dobrého vojáka Švejka do světové války.

Wikizdroje. [online]. [cit. 2019-23-08]. Dostupné z: [Osudy](#)

Úkol č. 16:

Pakt Společnosti národů. Wikizdroje. [online]. [cit. 2019-09.06]. Dostupné z: [Pakt SN](#)

Zdroje obrázků:

Úkol č. 2:

Fontána na kresbě Jana Vilímka z roku 1891. Obrázek: Wikipedia: Křižík's electric fountain [online].

[cit. 2019-08-23]. Dostupné z: [Fontána JV](#)

Úkol č. 5:

Sarajevský atentát. Idnes: Sarajevský atentát na arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este na dobové ilustraci.

[online]. [cit. 2019-08-23]. Dostupné z: [Sarajevský atentát](#)

Úkol č. 9:

LEŽÁK, Zd.; KOCIÁN, M. *Stopa legionáře (Příběh československých legionářů)*. 1. vyd. Praha: ARGO. 2014. s. 99. ISBN 978-80-257-1336-5.

Úkol č. 10:

PAROLEK, Fr. *Bílíme*. Wikipedia: Soubor:1918-Bilime-Parolek.jpg. [online]. [cit. 2019-08-23]. Dostupné z: [Bilime-Parolek](#)

Úkol č. 12

Muži 28. října. Pardubicezive: U zrodu republiky stáli „muži 28. října“. [online]. [cit. 2019-08-23].

Dostupné z: [Muži 28. října](#)

Úkol č. 13:

Rozpad Rakouska-Uherska. Slideplayer. [online]. [cit. 2019-08-23]. Dostupné z: [Rozpad R-U](#)